

Promemoria

Miljödepartementet

Ändrade förutsättningar för att betala ut medel
från kärnavfallsfonden

Dnr M2020/01053

Juni 2021

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	3
2	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter	4
3	Ärendet och dess beredning	8
4	Utbetalning av medel	Fel! Bokmärket är inte definierat.
5	Regeringens underlag vid överklaganden	Fel! Bokmärket är inte definierat.
6	Förslag	8
6.1	Ändrade förutsättningar för utbetalningar	8
6.2	Yttrande av Riksgälden vid överklaganden	9
7	Konsekvensbeskrivning	11
7.1	Problembeskrivning och nollalternativ	11
7.1.1	Förutsättningar för utbetalning av fondmedel	11
7.1.2	Riksgäldens yttrande vid överklaganden	12
7.2	Effekter för företag	12
7.3	Effekter för Riksgälden och Kärnavfallsfonden	13
8	Författningskommentar	13

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås att en ansökan om utbetalning av medel ur kärnavfallsfonden ska kunna göras inte enbart i förskott för kommande kostnader, utan även i efterskott för kostnader som har uppstått under ett innevarande kvartal eller under tidigare kvartalsperioder. Vidare föreslås att Riksgäldskontoret (Riksgälden) ska kunna besluta om utbetalning i efterskott om det finns särskilda skäl.

Det föreslås också att ansökan om och utbetalning av medel från s.k. Studsviksavgifter ska kunna göras kvartalsvis och inte, som nu, enbart en gång per år. Dessa medel kan därmed hanteras av Riksgälden och Kärnavfallsfonden vid samma tidsperioder och utifrån samma datum som medel som är från kärnavfallsavgifter.

I promemorian föreslås även att Riksgälden ska avge ett eget yttrande över överklaganden av ärenden enligt lagen (2006:647) om finansiering av kärntechniska restprodukter och tillhörande förordning (2017:1179), i samband med att ärendena överlämnas till regeringen för prövning. Om överlämnandet av ett ärende brådskar ska Riksgäldskontoret kunna yttra sig över överklagandet först efter att ärendet överlämnats till regeringen.

Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2021.

2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter

dels att 32, 33, 42 och 43 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 59 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §¹

En tillståndshavares ansökan om utbetalning av fondmedel för sådana kostnader som avses i 4 § 1–3 och 8 lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter ska *i fråga om utbetalningar som avser ett kalenderårs första kvartal* ges in till Riksgäldskontoret senast den 30 oktober året innan och i övrigt senast en månad före *den period* som ansökan avser.

I ansökan ska det anges vilka kostnader som de utbetalade medlen ska finansiera.

En tillståndshavares ansökan om utbetalning av fondmedel för sådana kostnader som avses i 4 § 1–3 och 8 lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter ska ges in till Riksgäldskontoret

1. senast den 30 oktober *för utbetalningar som avser nästkommande kalenderårs första kvartal*, och

2. i övrigt senast en månad före *det kvartal* som ansökan avser.

Om ansökan avser utbetalning av fondmedel för kostnader som tillståndshavaren har haft under innevarande eller tidigare kvartal får ansökan ges in vid en senare tidpunkt än den som anges i första stycket.

I ansökan ska det anges vilka kostnader som de utbetalade medlen ska finansiera.

33 §²

Riksgäldskontoret prövar ansökningarna om utbetalning och beslutar hur och i vilken utsträckning fondmedel får användas av tillståndshavaren. Beslutet får endast

Riksgäldskontoret prövar ansökningarna om utbetalning och beslutar hur och i vilken utsträckning fondmedel får användas av tillståndshavaren. Beslutet får endast

¹ Senaste lydelse 2018:1450.

² Senaste lydelse 2018:1450.

avse kostnader som tillståndshavaren förväntas få under *den period* som ansökan avser och endast kostnader för åtgärder och verksamheter som ingår i de kostnadsberäkningar som har använts då kärnavfallsavgiften beslutades.

Om det finns särskilda skäl, får Riksgäldskontoret besluta att fondmedel får användas för åtgärder och verksamheter som inte har ingått i de kostnadsberäkningar som avses i första stycket.

Fondmedlen ska betalas ut i förskott för kalenderkvartal.

avse kostnader som tillståndshavaren förväntas få under *det kvartal* som ansökan avser och endast kostnader för åtgärder och verksamheter som ingår i de kostnadsberäkningar som har använts då kärnavfallsavgiften beslutades.

Om det finns särskilda skäl, får Riksgäldskontoret besluta om utbetalning av fondmedel

1. för åtgärder och verksamheter som inte har ingått i de kostnadsberäkningar som avses i första stycket, och

2. i efterskott efter ansökan enligt 32 § andra stycket.

Fondmedlen ska betalas ut i förskott för kalenderkvartal. Om fondmedlen ska betalas ut i efterskott enligt andra stycket 2 ska fondmedlen i stället betalas ut senast under det kvartal som infaller närmast efter beslutet.

42 §³

En ansökan om utbetalning av fondmedel som är hänförliga till Studsviksavgifter ska ges in till Riksgäldskontoret senast den 30 oktober året före det kalenderår som ansökan avser.

I ansökan ska det anges vilka kostnader som förväntas uppkomma under det kommande kalenderåret för

1. behandling, mellanlagring och slutförvaring av kärnavfall och kärnämne som inte ska användas igen,

2. avveckling, inklusive mellanlagring av restprodukter, och

3. slutligt omhändertagande av restprodukter från avveckling.

En ansökan om utbetalning av fondmedel som är hänförliga till Studsviksavgifter ska ges in till Riksgäldskontoret

1. senast den 30 oktober för utbetalningar som avser nästkommande kalenderårs första kvartal, och

2. i övrigt senast en månad före det kvartal som ansökan avser.

Om ansökan avser utbetalning av fondmedel för kostnader under innevarande eller tidigare kvartal får ansökan ges in vid en senare tidpunkt än den som anges i första stycket.

³ Senaste lydelse 2018:1450.

I ansökan ska det anges vilka kostnader som medlen ska finansiera och under vilket kvartal de förväntas uppkomma eller har uppkommit. Det ska även anges om kostnaderna är hänförliga till

1. behandling, mellanlagring och slutförvaring av kärnavfall och kärnämne som inte ska användas igen,

2. avveckling, inklusive mellanlagring av restprodukter, eller

3. slutligt omhändertagande av restprodukter från avveckling.

43 §⁴

Riksgäldskontoret prövar ansökningarna om utbetalning och beslutar hur och i vilken utsträckning fondmedel som är hänförliga till Studsviksavgifter får användas. Fondmedel får betalas ut endast till den som är skyldig att genomföra sådana åtgärder som Studsviksavgifterna har fonderats för eller till en myndighet som är huvudman för ett sådant genomförande. Beslutet får endast avse kostnader för åtgärder som förväntas genomföras under det *kommande kalenderåret* och som ingått i kostnadsberäkningar som har använts då Studsviksavgifterna beslutades.

Fondmedel ska betalas ut i förskott för kalenderkvartal.

Riksgäldskontoret prövar ansökningarna om utbetalning och beslutar hur och i vilken utsträckning fondmedel som är hänförliga till Studsviksavgifter får användas. Fondmedel får betalas ut endast till den som är skyldig att genomföra sådana åtgärder som Studsviksavgifterna har fonderats för eller till en myndighet som är huvudman för ett sådant genomförande. Beslutet får endast avse kostnader för åtgärder som förväntas genomföras under det *kvartal som ansökan avser* och som ingått i kostnadsberäkningar som har använts då Studsviksavgifterna beslutades.

Om det finns särskilda skäl, får Riksgäldskontoret besluta om utbetalning i efterskott av fondmedel, om det behövs för att täcka kostnader för åtgärder som genomförts under innevarande eller tidigare kvartal.

Fondmedel ska betalas ut i förskott för kalenderkvartal. Om fondmedlen ska betalas ut i efterskott enligt andra stycket ska fondmedlen i stället betalas ut senast under det kvartal som infaller närmast efter beslutet.

59 §

När Riksgäldskontoret överlämnar ett överklagat ärende till regeringen enligt 58 § ska myndigheten samtidigt yttra sig över överklagandet.

Om ett sådant samtidigt yttrande hindrar att ärendet överlämnas skyndsamt ska Riksgäldskontoret i stället yttra sig över överklagandet så snart som möjligt efter det att ärendet överlämnats till regeringen.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2021.

3 Ärendet och dess beredning

Riksgäldskontoret (Riksgälden) föreslog i en skrivelse den 25 juni 2020 att regeringen ska ändra förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finansieringsförordningen) på ett sådant sätt att tillståndshavare kan ansöka om utbetalning av medel ur kärnavfallsfonden i efterskott för kostnader som uppstått under en tidigare period (M2020/01053). Riksgälden föreslog samtidigt att det ska förtydligas att Riksgälden, om det finns särskilda skäl, kan besluta om utbetalning av fondmedel i efterskott. Riksgälden föreslog även att bestämmelserna i finansieringsförordningen som avser perioden för ansökningar av medel hänförliga till Studsviksavgifter ändras så att lydelsen i den delen blir densamma som för ansökningar hänförliga till kärnavfallsavgifter.

Vid den tidpunkten hade beslut av Riksgälden om utbetalning av medel ur kärnavfallsfonden överklagats till regeringen. Ärendena belyste bristen på en författningsreglerad möjlighet för Riksgälden att besluta om utbetalning av medel i efterskott. Med anledning av Riksgäldens förslag och förvaltningsärendena påbörjades arbetet med denna promemoria.

4 Förslag

4.1 Ändrade förutsättningar för utbetalningar

När en aktör har haft lägre kostnader än de belopp som denne fått utbetalt ska de överblivna medlen återföras till kärnavfallsfonden. På motsvarande sätt bör en aktör kunna få medel ur kärnavfallsfonden i efterskott om denne har haft högre kostnader än vad som har utbetalats tidigare, om det finns särskilda skäl för detta.

En tillståndshavare och andra aktörer som kan ha rätt till medel ur kärnavfallsfonden, oavsett om medlen är hänförliga till kärnavfallsavgifter eller Studsviksavgifter, bör därför kunna ansöka om utbetalning av fondmedel vid en senare tidpunkt än vad som nu anges i 32 § första stycket och 42 § första stycket finansieringsförordningen. Bestämmelserna bör ändras så att det tydligt framgår att det är möjligt att ansöka om utbetalning av fondmedel även för innevarande och ett eller flera tidigare kvartal. För de beslut som sedan ska fattas efter en ansökan bör det på motsvarande sätt tydligt framgå att Riksgälden får besluta om utbetalning av fondmedel för kostnader som tillståndshavaren har haft under innevarande eller ett eller flera tidigare kvartal. Även 33 och 43 §§ finansieringsförordningen bör därför ändras.

En ansökan om medel ska fortfarande som huvudregel ges in innan den period som ansökan avser har påbörjats. Hanteringen av ansökningar om fondmedel skiljer sig dock åt beroende på om medlen är hänförliga till kärnavfallsavgifter eller Studsviksavgifter: Studsviksavgifter hanteras endast en gång årligen, medan kärnavfallsavgifter hanteras varje kvartal. Det kan dock antas finnas fördelar med en mer enhetlig hantering som är

samtidig för de två typerna av fondmedel. För att skapa en enhetlig ordning för hanteringen av utbetalningar av fondmedel bör därför ansökningar om utbetalningar, oavsett om medlen är hänförliga till kärnavfallsavgifter eller Studsviksavgifter, under ett kalenderårs första kvartal ges in till Riksgäldskontoret senast den 30 oktober året innan, och i övrigt senast en månad före det kvartal som ansökan avser.

En ansökan som kommer in efter de tidsfristerna ska dock inte avslås redan på den grunden att den kommit in för sent. En sådan ansökan bör fortfarande kunna prövas av Riksgälden, men det bör krävas särskilda skäl för att så ska ske.

En ansökan som ges in senare än de angivna tidsfristerna bör med andra ord inte kunna beviljas utan att det finns goda skäl för att ansökan ges in i efterskott. Som utgångspunkt bör det t.ex. kunna finnas skäl att pröva en ansökan som avser en ren slutreglering, dvs. där kostnaden för en specifik och sedan tidigare planerad åtgärd för den aktuella perioden visat sig ha blivit högre än vad som beviljats i den ursprungliga ansökan. Om en tillståndshavare i efterhand ansöker om ersättning för en åtgärd som inte har beviljats i den ursprungliga ansökan skulle det i stället som utgångspunkt inte finnas särskilda skäl. En ansökan ska även fortsättningsvis, även med de nu föreslagna ändringarna, som utgångspunkt avslås om den avser en kommande period men har getts in för sent i förhållande till tidsfristen.

Fondmedel ska även fortsättningsvis som huvudregel betalas ut i förskott för kalenderkvartal. Om fondmedlen ska utbetalas i efterskott bör även det ske kvartalsvis. Medlen bör då i stället betalas ut senast under det kvartal som infaller närmast efter beslutet.

De föreslagna ändringarna möjliggör en mer ändamålsenlig tillämpning av finansieringsförordningen.

4.2 Utbetalningar av medel

Den tillståndshavare som ansöker om utbetalning av medel från kärnavfallsfonden bedriver en omfattande och komplex verksamhet. Det kan därför vara förenat med stora utmaningar för tillståndshavaren att på förhand veta exakt vilka kostnader som kommer att uppstå och storleken på dessa för en kommande period. Åtgärder och verksamheter kan bli dyrare, billigare, senarelagda eller tidigarelagda. Eftersom utgångspunkten i finansieringssystemet är att inbetalade avgifter till kärnavfallsfonden för prognosticerade kostnader ska förväntas ge rätt till utbetalning för samma kostnader kan det finnas skäl att bevilja medel från kärnavfallsfonden i efterskott. På samma sätt kan det finnas skäl att bevilja fondmedel hänförliga till Studsviksavgifter både under en innevarande kvartalsperiod och tidigare perioder.

Bestämmelser om ansökningar om utbetalning av fondmedel hänförliga till kärnavfallsavgifter återfinns i 32 och 33 §§ förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finansieringsförordningen), medan ansökningar hänförliga till Studsviksavgifter regleras i 42 och 43 §§ samma förordning. Bestämmelserna utgår från att ansökan om medel avser kostnader som förväntas uppkomma under en kommande period. Vidare anges att fondmedlen ska betalas ut i förskott.

Det medför att Riksgälden inte kan bevilja en ansökan om utbetalning av fondmedel för kostnader som avser en tidigare tidsperiod. Systemet bygger samtidigt på att den som är berättigad att ansöka om fondmedel gör så på basis av beräknade kostnader för framtida åtgärder och verksamheter.

Den nuvarande ordningen kan medföra att det skapas incitament för tillståndshavarna att ansöka om mer medel från kärnavfallsfonden än vad man beräknar förbruka under perioden. Endast på så sätt kan tillståndshavaren undvika risken för att själv behöva finansiera kostnader som överstiger utbetalda medel. Det riskerar att resultera i att tillståndshavarna utöver inbetalda avgifter ska finansiera samma kostnader på annat sätt.

4.3 Yttrande av Riksgälden vid överklaganden

Ansökningar om utbetalning av fondmedel, både hänförliga till kärnavfallsavgifter och Studsviksavgifter, ska ges in till och prövas av Riksgäldskontoret (Riksgälden). Myndigheten beslutar hur och i vilken utsträckning fondmedlen får användas enligt 33, 35, 37 och 43 § förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter (finansieringsförordningen). Riksgälden prövar även frågor om återbetalning av fondmedel, avräkning från kommande utbetalningar och kompensation för förlorad avkastning på medel som ska återbetalas till fonden eller avräknas från kommande utbetalningar (49 §). Riksgälden får även medge dispens från avgiftsskyldighet (19 §), dispens från tidsfrister (53 §) och utöva tillsyn över att lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter, finansieringsförordningen och föreskrifter som meddelats med stöd av förordningen följs (57 §). Riksgäldens beslut får överklagas till regeringen (58 §).

De ärenden som överklagas är ofta komplexa och omfattande. Ärendena präglas av den kärntekniska verksamhet som utgör bakgrunden till finansieringssystemet, de många gånger svåra finansiella frågor och avvägningar som ska göras och det juridiska ramverk som bedömningarna ska utgå från. Den kunskap som Riksgälden besitter i frågorna är därför av mycket stor vikt, inte bara vid myndighetens prövning utan även vid den beredning i Regeringskansliet som följer på ett överklagande och i förlängningen vid den regeringsprövning som ärendet avslutas med.

Vid ett överklagande överlämnar Riksgälden ärendet till regeringen och yttrar sig samtidigt dels i frågan om överklagandet getts in i tid, dels om myndigheten funnit anledning att ompröva sitt beslut enligt 38 § förvaltningslagen (2017:900).

Det är relativt vanligt att Regeringskansliet behöver vända sig till Riksgälden för att få myndighetens yttrande över det som klaganden anfört i sitt överklagande. Myndighetens kunskap på området är av mycket stor vikt när ett överklagat ärende ska beredas inom Regeringskansliet och avgöras av regeringen.

Att inleda hanteringen av ett överklagande med att pröva behovet av ett yttrande från Riksgälden, bereda ett föreläggande och avvakta Riksgäldens svar leder till att det tar onödigt lång tid att avgöra ärendet. En sådan fördröjning drabbar framför allt den som överklagat ett beslut. När

Riksgälden överlämnar ett överklagat ärende till regeringen bör därför myndigheten samtidigt yttra sig över det som klaganden anför i överklagandet.

Överklagandets karaktär ska vara avgörande för hur omfattande myndighetens yttranden blir. När det som anförs i ett överklagande inte utgör någon nyhet i ärendet och redan har behandlats i myndighetens beslut kan ett yttrande förväntas bli kortfattat. I de fall som klaganden anför argument som tidigare inte övervägts eller bemötts av myndigheten kan yttranden förväntas bli längre. Det bör dock endast hända undantagsvis, eftersom den som ansöker ska och har eget intresse av att ange relevanta omständigheter redan vid ansökan eller ärendets behandling hos Riksgälden (och inte först i samband med ett överklagande till regeringen). Riksgälden ska därmed som huvudregeln redan ha behandlat det som anförs i ett överklagande.

En myndighet ska överlämna ett överklagat ärende skyndsamt till överinstansen enligt 46 § förvaltningslagen (2017:900). Vad som är skyndsamt får avgöras utifrån omständigheterna i de enskilda ärendena, men att ta fram ett yttrande kan givetvis leda till en viss fördröjning av överlämnandet. Det ska dock i allmänhet inte behöva handla om en så lång tid att det utgör ett problem i hanteringen av ärenden på detta specifika rättsområde. Om ett yttrande skulle ta sådan tid att ta fram att ärendet inte längre kan överlämnas skyndsamt bör dock myndigheten kunna överlämna ärendet först och återkomma med sitt eget yttrande över överklagandet senare. Den möjligheten för myndigheten bör vara oberoende av om behovet beror på övervägande av det som anförs i överklagandet, ärendets omfattning eller något annat skäl. I avvägningen ska myndigheten också ta hänsyn till om klaganden begärt inhibition, framställt ett annat intermistiskt yrkande eller om överklagandet av någon annan anledning behöver nå Regeringskansliet snabbt (t.ex. att beslutet har ett samband med en kritisk tidpunkt som bör beaktas vid ärendets avgörande).

5 Konsekvensbeskrivning

5.1 Problembeskrivning

5.1.1 Förutsättningar för utbetalning av fondmedel

Att en ansökan om utbetalning av medel från kärnavfallsfonden ska avse kommande kalenderkvartal och att medel ska betalas ut i förskott, såsom är fallet i dagsläget, kan utgöra incitament för aktörerna att ansöka om mer medel från kärnavfallsfonden än vad de beräknar förbruka under perioden. Endast på så sätt kan man undvika risken för att själv behöva finansiera kostnader som överstiger utbetalda medel. Om reglerna för ansökan och utbetalning av medel inte ändras så att de kan avse även innestående och tidigare kvartal kan det alltså uppstå en hantering där aktörerna rutinemässigt överskattar behovet av medel i sina ansökningar, endast för att undvika risken att själva behöva stå för kostnader som ska bekostas med medel från fonden.

Utgångspunkten i finansieringssystemet är att medel fonderats för framtida kostnader, samtidigt som tillståndshavare utöver inbetalda avgifter riskerar behöva finansiera samma kostnader på annat sätt. På samma vis som när en tillståndshavare har haft lägre kostnader än vad tillståndshavaren fått betalt och ska återföra överblivna medel till kärnavfallsfonden, bör Riksgälden om det finns särskilda skäl kunna bevilja utbetalning i efterskott om en tillståndshavare har haft högre kostnader än den fått utbetalt för ett tidigare kvartal.

Förslaget om att ändra den period som en ansökan om fondmedel hänförliga till Studsviksvavgifter avser (kalenderår) till att motsvara perioden för ansökan om fondmedel hänförliga till kärnavfallsavgifter (kalenderkvartal) avser skapa en större enlighet för både berörda myndigheter och bolagen.

Medel hänförliga till kärnavfallsavgifter kan tillståndshavarna ansöka om och få utbetalda kvartalsvis. Ansökan om och utbetalning av s.k. Studsviksmedel kan däremot endast göras en gång årligen.

5.1.2 Riksgäldens yttrande vid överklaganden

Regeringen kan redan i dag förelägga Riksgälden att yttra sig över ett överklagande, i sin helhet eller i en viss fråga. Att införa en regel om att Riksgälden rutinemässigt ska avge ett eget yttrande i samband med att ett överklagande överlämnas till regeringen förväntas leda till en snabbare process i regeringens prövning av överklagandet.

Om förändringen inte genomförs får hanteringen även fortsättningsvis ske som i nuläget: en prövning av behovet av ett yttrande från fall till fall. Med hänsyn till ärendenas komplexitet kan dock Riksgäldens yttrande över överklagandet förutsättas behövas i de allra flesta fall. Att då ändå behöva pröva behovet av ett yttrande från Riksgälden och sedan bereda ett sådant beslut inom Regeringskansliet leder framför allt till att ärendena tar onödigt lång tid att färdigställa för att kunna avgöras. En sådan fördröjning av ett avgörande drabbar den som överklagat ett beslut.

5.2 Effekter för företag

De tillståndshavare som ansöker om medel och är mottagare av medel ur kärnavfallsfonden är tillståndshavare för kärnkraftverk eller för andra kärntekniska anläggningar. Dessa utgörs av Forsmarks Kraftgrupp AB, OKG AB (Oskarshamn), Ringhals AB och Barsebäck Kraft AB samt av Vattenfall AB, Westinghouse Electric AB, Ranstad Industricentrum AB, Studsvik Nuclear AB, Cyclife Sweden AB, Chalmers TH AB.

Tre av dessa tillståndshavare har också rätt till s.k. studsviksmedel, nämligen Studsvik Nuclear AB, Cyclife Sweden AB och Vattenfall AB.

Studsviksmedlen utgörs av avgifter som de fyra reaktorinnehavarna tidigare har betalat enligt lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m. (Studsvikslagen) och som fonderats på samma sätt som inbetalade kärnavfallsavgifter. De aktörer som kan ansöka om studsviksmedel är utöver de redan nämnda AB Svafo,

Ranstad Industricentrum AB, den eller de som ansvarar för Ranstad miljörisikområde och Uppsala universitet.

Eftersom utgångspunkten i finansieringssystemet är att inbetalade avgifter till kärnavfallsfonden (inkl. studsviksvavgifter) för prognosticerade kostnader ska förväntas ge rätt till utbetalning för samma kostnader finns det skäl att kunna bevilja medel även under innevarande och tidigare kvartal. Förslaget bedöms leda till bättre förutsättningar för berörda bolag. Det minskar risken för att bolagen ska behöva betala för kostnader de redan fonderat medel för. Det ger också tillståndshavare bättre förutsättningar att agera kostnadseffektivt.

Förslaget om en mer enhetlig ordning vid ansökan för kärnavfallsmedel och studsviksmedel förväntas leda till att de som ansöker om studsviksmedel kommer behöva göra fler ansökningar, vilket kan medföra en något större administrativ börda. Som helhet får det dock anses leda till bättre förutsättningar för både myndigheter och berörda bolag, eftersom ansökningar om medlen föreslås hanteras vid samma tidpunkter och på ett mer enhetligt sätt.

Förslaget om att Riksgälden ska yttra sig i samband med överklagandet förväntas leda till en mer effektiv handläggning av överklagandet, vilket också är positivt för berörda bolag.

5.3 Effekter för Riksgälden och Kärnavfallsfonden

De föreslagna ändringarna skulle möjliggöra för Riksgälden att tillämpa finansieringsförordningen på ett mer ändamålsenligt sätt. En viss ökad administrativ börda för hanteringen av ansökningar om studsviksmedel kan uppstå eftersom det kommer bli fler ansökningar, men det förväntas inte leda till ökade kostnader för myndigheten i någon större omfattning. Förslaget om att Riksgälden ska yttra sig i samband med överlämnandet av överklagan förväntas leda till en större arbetsinsats inför själva överlämnandet, men myndigheten kan anpassa omfattningen av yttrandet till förutsättningarna i det enskilda ärendet. Eftersom Regeringskansliet ofta förelägger myndigheten att yttra sig i ett överklagat ärende så förväntas inte heller detta förslag öka arbetsbördan i någon större omfattning.

För Kärnavfallsfonden beräknas inte förslagen leda till några större effekter eftersom utbetalningarna redan sker kvartalsvis både för kärnavfallsfonden och studsviksmedel.

6 Författningskommentar

32 §

En tillståndshavares ansökan om utbetalning av fondmedel för sådana kostnader som avses i 4 § 1–3 och 8 lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter ska ges in till Riksgäldskontoret

1. senast den 30 oktober för utbetalningar som avser nästkommande kalenderårs första kvartal, och

2. i övrigt senast en månad före det kvartal som ansökan avser.

Om ansökan avser utbetalning av fondmedel för kostnader som tillståndshavaren har haft under innevarande eller tidigare kvartal får ansökan ges in vid en senare tidpunkt än den som anges i första stycket.

I ansökan ska det anges vilka kostnader som de utbetalade medlen ska finansiera.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om när en tillståndshavare senast ska ge in en ansökan om utbetalning av fondmedel som är hänförliga till kärnavfallsavgifter enligt lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter. Av bestämmelsen framgår också att tillståndshavaren ska ange vilka kostnader som medlen ska finansiera. Tillståndshavaren som åsyftas är den som enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet har tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som ger eller har gett upphov till restprodukter (se 3 a § lagen [2006:647] om finansiering av kärntekniska restprodukter).

I första stycket införs en punktuppställning för att göra bestämmelsen mer lättläst. För ytterligare klarhet ersätts dessutom ordet ”period” med ”kvartal”, vilket är den tidsperiod som avses. Ingen av ändringarna medför någon ändring i sak.

I andra stycket införs en ny bestämmelse, som utgör ett undantag från den huvudregel som anges i första stycket: en ansökan får ges in vid en senare tidpunkt än vad som anges i första stycket, om ansökan avser utbetalning av fondmedel för kostnader som tillståndshavaren har haft under innevarande eller tidigare kvartal. Det utgör en ansökan om utbetalning i efterskott.

I tredje stycket återfinns den bestämmelse som tidigare funnits i paragrafens andra stycket. Innehållet i bestämmelsen är oförändrat.

Överväganden finns i avsnitt 6.1.

33 §

Riksgäldskontoret prövar ansökningarna om utbetalning och beslutar hur och i vilken utsträckning fondmedel får användas av tillståndshavaren. Beslutet får endast avse kostnader som tillståndshavaren förväntas få under *det kvartal* som ansökan avser och endast kostnader för åtgärder och verksamheter som ingår i de kostnadsberäkningar som har använts då kärnavfallsavgiften beslutades.

Om det finns särskilda skäl, får Riksgäldskontoret besluta *om utbetalning av fondmedel*

1. för åtgärder och verksamheter som inte har ingått i de kostnadsberäkningar som avses i första stycket, och

2. i efterskott efter ansökan enligt 32 § andra stycket.

Fondmedlen ska betalas ut i förskott för kalenderkvartal. Om fondmedlen ska betalas ut i efterskott enligt andra stycket 2 ska fondmedlen i stället betalas ut senast under det kvartal som infaller närmast efter beslutet.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att Riksgälden prövar ansökningarna om utbetalning av fondmedel som är hänförliga till kärnavfallsavgifter enligt lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter. Dessutom anges vissa förutsättningar för att Riksgälden ska kunna besluta om sådan utbetalning.

I *första stycket* ersätts ordet ”period” med ”kvartal”, vilket är den tidsperiod som avses, i syfte att göra texten tydligare.

I *andra stycket* behandlas frågan om när Riksgälden får göra avsteg från de förutsättningar som anges i första stycket. Riksgälden får besluta om åtgärder som inte har ingått i de kostnadsberäkningar som utbetalningarna vanligtvis ska utgå från, om det finns särskilda skäl för att det bör tillåtas. Genom ett tillägg, som i en ny punktuppställning blir en andra punkt, får Riksgälden även möjlighet att besluta om utbetalning i efterskott. En förutsättning är dock att det finns särskilda skäl för att medge det. Som utgångspunkt bör det finnas skäl att bevilja en ansökan som avser en ren slutreglering, dvs. där kostnaden för en specifik och sedan tidigare planerad åtgärd för den aktuella perioden visat sig ha blivit högre än vad som beviljats i den ursprungliga ansökan. Om en tillståndshavare i efterhand ansöker om ersättning för en åtgärd som inte har beviljats i den ursprungliga ansökan bör det i stället som utgångspunkt inte föreligga särskilda skäl.

I *andra stycket* görs också ett tillägg för att precisera vad Riksgäldens beslut avser; Riksgälden får besluta om utbetalning av medel. Genom ändringen blir texten tydligare och överensstämmer med hur 43 § (som reglerar motsvarande situation för fondmedel som är hänförliga till s.k. Studsviksavgifter), men utan någon ändring av bestämmelsens innebörd.

I *tredje stycket* kompletteras regeln om när fondmedel ska betalas ut med en anvisning för sådana medel som ska betalas ut i efterskott; senast under det kvartal som infaller närmast efter beslutet.

Överväganden finns i avsnitt 6.1.

42 §

En ansökan om utbetalning av fondmedel som är hänförliga till Studsviksavgifter ska ges in till Riksgäldskontoret

1. senast den 30 oktober för utbetalningar som avser nästkommande kalenderårs första kvartal, eller

2. i övrigt senast en månad före det kvartal som ansökan avser.

Om ansökan avser utbetalning av fondmedel för kostnader under innevarande eller tidigare kvartal får ansökan ges in vid en senare tidpunkt än den som anges i första stycket.

I ansökan ska det anges vilka kostnader som medlen ska finansiera och under vilket kvartal de förväntas uppkomma eller har uppkommit. Det ska även anges om kostnaderna är hänförliga till

1. behandling, mellanlagring och slutförvaring av kärnavfall och kärnämne som inte ska användas igen,

2. avveckling, inklusive mellanlagring av restprodukter, eller

3. slutligt omhändertagande av restprodukter från avveckling.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om när en ansökan om utbetalning av fondmedel som är hänförliga till s.k. Studsviksvavgifter ska ges in. Vidare anges det vilka uppgifter om kostnaderna som en sådan ansökan ska innehålla. Med Studsviksvavgifter avses enligt 2 § i denna förordning avgifter enligt lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m. Vem som kan få sådana medel utbetalda framgår av 43 § - endast den som är skyldig att genomföra sådana åtgärder som Studsviksvavgifterna har fonderats för eller till en myndighet som är huvudman för ett sådant genomförande

I *första stycket* ändras vid vilken tidpunkt en ansökan om utbetalning ska ske. En sådan ansökan ska inte längre göras endast en gång per år (senast den 30 oktober året innan det kalenderår som ansökan avser), utan i stället vid samma tidpunkter som gäller för fondmedel som är hänförliga till kärnavfallsavgifter, se 32 §. En ansökan ska därmed ges in senast den 30 oktober för utbetalningar som avser nästkommande kalenderårs första kvartal, och i övrigt senast en månad före det kvartal som ansökan avser.

I *andra stycket* införs en ny bestämmelse, som utgör ett undantag från den huvudregel som anges i första stycket: en ansökan får ges in vid en senare tidpunkt än vad som anges i första stycket, om ansökan avser utbetalning av fondmedel för kostnader under innevarande eller tidigare kvartal. Det utgör en ansökan om utbetalning i efterskott.

I *tredje stycket* återfinns den bestämmelse som tidigare fanns i paragrafens andra stycke om krav på information om vilka kostnader som ansökan om medel avser. De mer specifika kraven anges liksom tidigare i en punktlista, som endast ändrats på så sätt att sammanbindningsordet 'och' bytts ut mot 'eller' vilket det borde ha varit även tidigare. Då det ska vara möjligt att ansöka om fondmedel även i efterskott ska dock den som ansöker även ange under vilket kvartal som kostnaderna förväntas uppkomma eller har uppkommit.

Överväganden finns i avsnitt 6.1.

43 §

Riksgäldskontoret prövar ansökningarna om utbetalning och beslutar hur och i vilken utsträckning fondmedel som är hänförliga till Studsviksvavgifter får användas. Fondmedel får betalas ut endast till den som är skyldig att genomföra sådana åtgärder som Studsviksvavgifterna har fonderats för eller till en myndighet som är huvudman för ett sådant genomförande. Beslutet får endast avse kostnader för åtgärder som förväntas genomföras under *det kvartal som ansökan avser* och som ingått i kostnadsberäkningar som har använts då Studsviksvavgifterna beslutades.

Om det finns särskilda skäl, får Riksgäldskontoret besluta om utbetalning i efterskott av fondmedel om det behövs för att täcka kostnader för åtgärder som genomförts under innevarande eller tidigare kvartal.

Fondmedel ska betalas ut i förskott för kalenderkvartal. Om fondmedlen ska betalas ut i efterskott enligt andra stycket ska fondmedlen i stället betalas ut senast under det kvartal som infaller närmast efter beslutet.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att Riksgälden prövar ansökningar om utbetalning av fondmedel hänförliga till Studsviks-

avgifter. Dessutom anges vissa förutsättningar för att Riksgälden ska kunna besluta om sådan utbetalning. Med Studsviksvavgifter avses enligt 2 § i denna förordning avgifter enligt lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m. När en sådan ansökan senast ska göras och vilka uppgifter en sådan ansökan ska innehålla framgår av 42 §.

I *första stycket* ändras endast angivelsen av att beslutet endast får avse kostnader som förväntas genomföras under det kalenderår som ansökan avser till kvartal. Ändringen är endast en följd av att utbetalning av fondmedel hänförliga till Studsviksvavgifter ska hanteras på samma sätt som medel som är hänförliga till kärnavfallsavgifter, nämligen kvartalsvis (se 42 § och författningskommentaren till den om ansökan om utbetalning av fondmedel).

I *andra stycket* införs en möjlighet för Riksgälden att göra ett undantag från regeln i första stycket och besluta om utbetalning i efterskott. En förutsättning är dock att det finns särskilda skäl för att medge det. Som utgångspunkt bör det finnas skäl att bevilja en ansökan som avser en ren slutreglering, dvs. där kostnaden för en specifik och sedan tidigare planerad åtgärd för den aktuella perioden visat sig ha blivit högre än vad som beviljats i den ursprungliga ansökan. Om någon i efterhand ansöker om ersättning för en åtgärd som inte har beviljats i en ursprunglig ansökan bör det i stället som utgångspunkt inte föreligga särskilda skäl.

I *tredje stycket* kompletteras regeln om när fondmedel ska betalas ut med en anvisning för sådana medel som ska betalas ut i efterskott; senast under det kvartal som infaller närmast efter beslutet.

Överväganden finns i avsnitt 6.1.

59 §

När Riksgäldskontoret överlämnar ett överklagat ärende till regeringen enligt 58 § ska myndigheten samtidigt yttra sig över överklagandet.

Om ett sådant samtidigt yttrande hindrar att ärendet överlämnas skyndsamt ska Riksgäldskontoret i stället yttra sig över överklagandet så snart som möjligt efter det att ärendet överlämnats till regeringen.

Paragrafen, som är ny, anger att Riksgälden ska yttra sig över ett överklagande som överlämnas till regeringen för prövning enligt 58 §. Hur omfattande myndighetens yttrande behöver vara får avgöras utifrån ärendets och överklagandets karaktär. När det som anförs i ett överklagande redan har prövats av myndigheten och bemötts i beslutet kan yttrandet förväntas bli kortfattat. I de fall som klaganden anför argument som tidigare inte bemötts av myndigheten eller ärendet kan yttranden förväntas bli längre.

Av *första stycket* följer att Riksgäldens yttrande som huvudregel ska överlämnas samtidigt som överklagandet överlämnas till regeringen för prövning.

Av *andra stycket* följer att Riksgälden kan överlämna endast överklagandet till regeringen i ett första skede, för att senare men så snart som möjligt återkomma med sitt yttrande över överklagandet. En myndighet ska överlämna ett överklagat ärende skyndsamt enligt 46 § förvaltnings-

lagen (2017:900). Om ett yttrande skulle ta sådan tid att ta fram att ärendet inte längre kan överlämnas vad som är rimligt skyndsamt i det enskilda fallet, bör myndigheten kunna överlämna ärendet först och återkomma med sitt eget yttrande över överklagandet senare. Den möjligheten för myndigheten bör vara oberoende av om behovet beror på övervägande av vad som anförs i överklagandet, annat arbete med yttrandet, ärendets omfattning eller något annat skäl. Sådan brådska kan också bero på att den som överklagat myndighetens beslut framställer ett inhibitionsyrkande, ett annat interimistiskt yrkande eller att beslutet har ett samband med en kritisk tidpunkt som bör beaktas vid ärendets avgörande.

Överväganden finns i avsnitt 6.2.